

УДК 316.614.6:654

Медіаосвіта: нові напрями досліджень

Гліб ГОЛОВЧЕНКО,

кандидат педагогічних наук, секретар Національної спілки журналістів України,
директор Коледжу преси та телебачення, генеральний продюсер телеканалу TAK TV,
ORCID ID 0000-0003-1734-6430

У статті висвітлено підходи зарубіжних і вітчизняних науковців та практиків (учителів закладів середньої освіти, викладачів закладів вищої освіти, представників громадських організацій) до розуміння медіаосвіти та проаналізовано її принципи. Наголошено, що медіаосвіта є ключовим чинником захисту від різноманітних маніпуляцій людською свідомістю. Висвітлено внесок українських науковців у розвиток медіаосвіти та шляхи впровадження результатів наукових досліджень у практичній підготовці фахівців з медіаосвіти.

Ключові слова: медіаосвіта, медіаресурси, медіаграмотність, критичне мислення.

Постановка проблеми. Поява нових засобів масової інформації у другій половині ХХ століття, а згодом й інформаційно-комунікаційних ресурсів нового покоління у ХХІ столітті привернула до себе увагу педагогів усього світу. Усвідомлення надзвичайно потужного освітнього потенціалу медіаресурсів, який необхідно цілеспрямовано й продумано використовувати у навчальному процесі, з урахуванням можливого негативного впливу медіаінформації на зростаюче покоління актуалізувало вивчення освітніх функцій медіаресурсів. На думку вчених, сучасні медіа сприймаються як комплексний засіб освоєння людиною довкілля, що й зумовило появу нового напрямку освіти – медіаосвіти.

Останнім часом все більше публікацій, присвячених медіаосвіті, стосуються не лише її захисної ролі завдяки критичному сприйняттю медіаресурсів, а й участі аудиторії у створенні медіаповідомлень. Беззаперечним є той факт, що нині медіаосвіта забезпечує розвиток критичних умінь та творчих здібностей зростаючого покоління, заохочує молодь,

як медіаспоживачів, на власний манер інтерпретувати і створювати обґрунтовані повідомлення, ставати своєрідним медіавиробником. Отже, можна констатувати про появу нової особливої галузі знань у педагогічній теорії і практиці.

Аналіз актуальних наукових досліджень і публікацій. Теоретичні засади розвитку, основні підходи до реалізації медіаосвіти, її сучасний стан і подальші перспективи перебувають у центрі уваги науковців світу. Дослідження М. Франціса 2016 року, виконане в Атлантичному університеті Флориди, США (Florida Atlantic University), присвячене аналізу медіаосвітніх організацій світу та їх ролі у формуванні медіаосвітньої політики різних країн. Проблеми взаємозв'язку медіаосвіти та соціально-політичної активності громадян також представлено у працях інших американських науковців (С. Ешли, С. Крафт, А. Максл). Водночас дослідники вивчають медійний вплив на суспільство. Аналіз публікацій засвідчує про наявність поглядів деяких вчених на медіаосвіту як інструмент захисту від негативного впливу ЗМІ (Н. Хомський, К. Селмон, Дж. Поттер), що має на меті допомогти медіаосвітнім едукаторам. Зарубіжні науковці (Р. Хоббс, Е. Лі, П. Бреретон) вивчають стандарти та навички, необхідні для впровадження медіаосвіти в процес навчання.

Українські науковці (О. Волошенко, В. Іванов, Т. Іванова, Л. Кульчинська, Ю. Мірошниченко) присвятили свої праці визначенню понять медіаосвіти та медіаграмотності, концептуальних підходів до їх розуміння, відмінного та подібного між ними. Їх дослідження підтверджують ефективність використання медіаосвітніх технологій під час навчання фахівців різних галузей. Поряд із цим у центрі уваги науковців перебувають різні аспекти «медіакритики», розвиток критичного мислення дітей і молоді за допомогою різних засобів масової комунікації, питання естетичної складової медіа та візуальних комунікацій. У цьому контексті вважаємо за потрібне згадати праці Л. Найдьонової, присвячені вивченню медіаосвіти як соціально-психологічної

моделі за характером взаємодії суб'єктів та як психологічного новоутворення. Чимало досліджень вітчизняних учених стосується вивчення розвитку медіакомпетентності (В. Іванов, Т. Іванова).

Отже, **мета статті** – з'ясувати стан дослідженості проблеми медіаосвіти у зарубіжній та вітчизняній педагогічній літературі, висвітлити внесок українських наукових шкіл у розвиток медіаосвіти, дослідити різноманітні підходи та принципи реалізації медіаосвіти, а також схарактеризувати шляхи практичної реалізації результатів досліджень у практиці підготовки фахівців з медіаосвіти.

Виклад основного матеріалу. Результати аналізу літературних джерел засвідчують про активність дослідження концептуальних засад медіаосвіти, що розробляють українські науковці. Важливим документом у контексті модернізації освіти, розвитку медіаосвіти та розбудови в країні інформаційного суспільства є Концепція впровадження медіаосвіти в Україні, (ухвалена постановою Президії НАПН України 21 квітня 2016 р.). Концепцію спрямовано на підготовку і проведення широкомасштабного поетапного експериментального і подальшого інтенсивного масового впровадження медіаосвіти в педагогічну практику на всіх рівнях; пріоритетне започаткування шкільної та позашкільної медіаосвіти, яка має стати головною інтеграційною ланкою формування цілісної системи медіаосвіти; забезпечення медіаосвіти у вищій школі, насамперед у підготовці фахівців педагогічного профілю; врахування завдань медіаосвіти в ході здійснення освітніх реформ та планування відповідних бюджетних асигнувань; ініціювання широкої громадської підтримки медіаосвітнього руху, зокрема міжнародної співпраці в цій сфері. Особливо цінним для нашого дослідження є визначення основних термінів (*медіаосвіта, медіапедагогі, медіакультура, медіаобізнаність, медіаграмотність, медіакомпетентність, медіаінформаційна грамотність*), а також мети, завдань й пріоритетів розвитку медіаосвіти в Україні.

Відповідно до згаданої Концепції *медіаосвіту* визначають як частину освітнього процесу, спрямовану на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Проведений аналіз літератури з теми дослідження дає змогу зробити висновок, що українські вчені мають вагомий напрацювання з питань професійно-орієнтованої медіаосвіти [4, с. 24]. Науковий доробок українських дослідників – В. Іванова, О. Волошенко, Л. Кульчинської, Т. Іванової, Ю. Мірошниченко [3] розкриває позицію колективу авторів щодо визначення поняття медіаосвіти та медіаграмотності, концептуальних підходів до їх

розуміння, рис схожості та відмінностей. Загалом їх позиція співзвучна ідеям науковця О. Федорова, викладеним у монографії «Медіаобразование будущих педагогов» [6]. Цю працю, без перебільшення, називають «міні-енциклопедією» молоді науки – медіапедагогіки.

Концептуальні засади, сучасний стан, тенденції розвитку медіаосвіти та багато інших питань як теоретичного, так і практичного спрямування перебувають у колі наукових інтересів відомої української дослідниці Г. Онкович. Зусиллями професора Г. Онкович було створено наукову школу з питань медіаосвіти. Результати наукових розвідок вченої та її учнів підтверджують ефективність використання медіаосвітніх технологій під час навчання фахівців різних галузей. Отримані результати може бути використано для подальших теоретичних досліджень в галузі застосування медіаосвітніх технологій під час професійної підготовки різних фахівців, а також для практичного застосування – у створенні спецкурсів з розвитку медіаграмотності і впровадження їх в освітній процес закладів вищої освіти. Г. Онкович розробила експериментальні програми спецкурсів «Медіаосвіта», Г. Онкович та А. Онкович підготували програму «Професійно-орієнтована медіаосвіта», Н. Духаніна – «Основи медіакультури» для магістрантів комп'ютерних наук. Інститут вищої освіти НАПН України рекомендував згадані програми і спецкурси до видання. Вони беззаперечно є справжнім медіадидактичним помічником для викладачів вищої школи.

Результати експериментального впровадження медіаосвіти в Україні підтверджують необхідність інтеграції ініціатив суб'єктів освітнього процесу і широкої громадськості в ефективну національну медіаосвітню систему. Питання впровадження медіаосвіти стосуються не лише вищої школи, а й усієї галузі освіти. Це підтверджує функціонування порталу «Медіаосвіта і медіаграмотність», проведення науково-практичних, науково-методологічних конференцій, семінарів, круглих столів різного рівня (від міжуніверситетських до міжнародних). На таких заходах розглядають теоретичні і методичні засади вивчення інформаційного простору та організації медіаосвіти в Україні; актуальні завдання медіапедагогіки та медіапсихології; питання медіаосвіти як освітнього напрямку у закладах дошкільної та загальної середньої освіти; інформаційно-комунікаційні технології у професійній освіті; психолого-педагогічні проблеми становлення особистості і громадянина в умовах інформаційного суспільства та ін. Проте, незважаючи на досить широку тематику питань з медіаосвіти, зазначимо, що всі вони стосуються, передусім, медіаосвітніх технологій, що впроваджуються у формальній освіті, особливо освіті зростаючого покоління. Питання медіаосвіти дорослих, а також можливостей використання потенціалу неформальної та інформальної освітніх ланок поки що залишаються поза увагою дослідників. У зв'язку з цим не можна стверджувати про всебічне

вивчення окресленої проблематики у вітчизняному науковому просторі.

Неусталеність термінології, поява нових дефініцій, розширення рамок дослідницького поля уможливорює виокремлення певних наукових підходів щодо вивчення проблем медіаосвіти.

Зокрема, київська наукова школа Г. Онкович здійснює наукові пошуки з медіадидактики. Дисертаційні роботи з медіаосвіти засвідчують, що таке теоретичне підґрунтя медіапрофесійно-орієнтованої освіти у вищій школі сприяє перманентному оновленню її змісту. Авторські програми медіаосвітнього спрямування є результатом ефективних пошуків сучасних методів формування медіакультури дітей та молоді. Їх успішно впроваджують в освітній процес вітчизняних закладів вищої освіти.

Наукові праці львівських дослідників присвячено вивченню превентивних, захисних підходів до провадження медіаосвіти, оскільки акцентується саме на негативному впливі медіа. З урахуванням «захисної» від шкідливого впливу функції медіа на аудиторію, зокрема нейтралізації патогенних інформаційних потоків (екранного насилля, порнографії, гіперреклами, пропаганди тощо) можна позначити тематику львівських дослідників як «медіаекологія» [1, с. 13]. Важливо, що наголошується на дотриманні пріоритету морально-етичних цінностей. Науково-педагогічні працівники Інституту медіаекології Львівського національного університету у співпраці із педагогами-практиками, психологами, журналістами, юристами, священиками результативно працюють за окресленим напрямом. Свої наукові доробки вони висвітлюють у щоквартальному дайджесті електронного журналу «Медіакритика».

Водночас представники мариупольської школи вивчають різні аспекти «медіакритики», тобто розвиток критичного мислення дітей і молоді у початковій, середній та старшій школах за допомогою різних засобів масової комунікації – кінематографу, телебачення, інтернету, мультимедійних презентацій, комп'ютерних ігор та ін. Основне завдання дослідники вбачають у тому, щоб навчити школярів і студентів усвідомлено вибирати інформацію, вміло використовувати сучасні медіазасоби, уміти аналізувати і критично обдумувати зміст різних медіатекстів, а також застосовувати на практиці отримані знання, тобто створювати власну медіапродукцію [2, с. 66].

Публікації учених харківської школи присвячено питанням естетичної складової медіа та візуальних комунікацій, що відповідають принципу естетичної наснаженості медіаосвіти. Результатом їх дослідження стало започаткування медіаосвітньої моделі, що базується на двох головних принципах: міждисциплінарності і синкретичного поєднання теорії та практики. Зусиллями науковців розроблено магістерську програму, яку впроваджено в освітній процес Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. За нею здійснюють підготовку фахівців у закладах вищої освіти на

другому (магістерському) рівні вищої освіти за новою спеціальністю «Медіакомунікації». Науково-педагогічний персонал кафедри медіакомунікацій при цьому університеті створив Центр медіакомунікацій і візуальних досліджень, завданням якого є проведення конференцій, семінарів, теле-проектів, онлайн-дискусій, майстер-класів, різноманітних медіа-тренінгів, відкритих лекцій, в яких охоче беруть участь викладачі і студенти. У зв'язку з цим чисельні публікації наукового журналу «Media Studies: Міждисциплінарні дослідження медіа» відображають результати саме практичної складової впровадження медіаосвітніх технологій в навчальний процес. Практико-орієнтований характер пошуків харківських науковців пов'язаний із дослідженням «Про проведення дослідно-експериментальної роботи в Харківській області на базі загальноосвітніх навчальних закладів і надання їм статусу експериментальних навчальних закладів регіонального рівня» відповідно до Наказу Харківської обласної державної адміністрації департаменту науки і освіти від 22.11.2013, №700.

Значну увагу українські дослідники звертають на питання впливу медіаресурсів на особистість. О. Петрунко вивчає соціально-психологічну природу медіавпливу, виокремлює її позитивні риси – сприяння економічній, політичній, соціально-культурній інтеграції на рівні соціумів, суспільств та світу в цілому, а також негативні – спрощення й розмивання культурних, національних і соціальних стандартів, відмова від усталених традицій і авторитетів. Дослідниця попереджає про можливі наслідки, до яких може призвести масований медіавплив і маніпулювання колективною та масовою свідомістю – хаос і дезорганізація в соціальній свідомості, зміна в бажаному для маніпулятора напрямі поведінки певних цільових аудиторій [5, с. 255].

У працях завідувача лабораторії психології масової комунікації і медіаосвіти Інституту соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України Л. Найдьонової обґрунтовано модель медіакультури, що охоплює чотири взаємопов'язані блоки: реакції (пошук інформації, її сканування / прочитування, ідентифікація/розпізнавання медіатекстів), актуалізації (асиміляція, інтеграція нових знань, пов'язаних із медіа), генерації (інкубація, творча конвертація, трансформація медійних знань і вмінь), використання (передача інформації, інноваційна діяльність, дослідження в галузі медіа).

Аналіз зарубіжних наукових джерел із зазначеної проблематики (наукові журнали, книги, збірники статей, монографії, дисертації, урядові документи та ін.) уможливив умовне виокремлення галузей, яким вони присвячені. Перша група досліджень стосується висвітлення теоретичних засад, основних підходів до розуміння медіаосвіти, її сучасний стан і перспективи розвитку. У другій групі публікацій відображено специфічні стандарти та навички, необхідні для застосування різних підходів до медіаосвіти. Це, радше, висвітлення досвіду

практиків медіаосвіти, їх прогресивних ідей, ініціатив, методичних розробок тощо. Нарешті, в останній групі представлено вплив соціуму на медіаосвіту і навпаки – вплив медіа на суспільство. Іншими словами, джерела цієї групи висвітлюють, як соціально-політичні рішення формують технології впровадження медіаосвіти у формальній освітній ланці (в навчальний процес у закладах освіти різних рівнів: від дошкільного до вищого), а також у неформальній освітній ланці, та зворотній вплив медіа на суспільство.

Зазначимо, що в англомовних наукових джерелах відсутня узгодженість навіть у вживанні двох ключових слів терміносполуки «медіаосвіта». У Словнику Лонгмен сучасної англійської мови (Longman Dictionary of Contemporary English) пропонується два значення терміну «media»: «організації, такі як телебачення, радіо та газети, що надають громадськості інформацію, або люди, які виконують цю роботу»; «множина від слова «засіб».

Словник Лонгмен ділової англійської (Longman Business English Dictionary) містить одне тлумачення, однак досить розширене: «різні шляхи розважання та передачі інформації громадськості, та рекламування товарів, зокрема телебачення, радіо і газети». Причому, у словниковій статті йдеться також про терміни «electronic media» і «new media». Електронні медіа розуміють як «засоби, такі як телевізор, комп'ютери та CD-ROM, що роблять інформацію доступною громадськості», а «нові медіа» як «сучасні шляхи поширення інформації та розваг, такі як Інтернет». Іншими словами, нові медіа розуміють як цифрові засоби комунікації.

З урахуванням того факту, що цифрові технології домінують в усіх сферах діяльності людини, в науковому обігу все частіше послуговуються терміном «multimedia» (мульти-медіа) чи «digitalmedia» (цифрові медіа), коли йдеться про «media». Злиття цих двох видів комунікацій – масової, представленої електронними медійними засобами, і мультимедійної комунікації, що здійснюється завдяки цифровим медіаінструментам, визначає й нову, комплексну сутність терміну «медіаосвіта».

Серед праць зарубіжних науковців варто виокремити дослідження теоретиків, які сприймають медіаосвіту як інструмент захисту від впливу ЗМІ. Н. Хомський, К. Селмон, Дж. Поттер та ін. вивчали техніку маніпуляції та впливу медіазасобів на громадськість. Однак, незважаючи на те, що всі вони досліджували проблему впливу медіа, шляхи вирішення означеної проблеми у їх працях не було запропоновано. Як вважають дослідники, лише ЮНЕСКО вперше запропонувала вирішення проблеми негативного впливу ЗМІ на суспільство [8]. Таким засобом є навчання, що дає змогу формувати у громадян навички критичного аналізу медіатекстів. Проте, підтримавши цю ідею, науковці розглядають її з двох позицій. Перша група дослідників вбачає в медіаосвіті лише засіб захисту, вважаючи аудиторію «пасивною жертвою» медіа, яка потребує захисту

від їхнього впливу [8]. Іншими словами, вони вивчають лише негативний вплив медіа. Друга група науковців вважає, що медіа мають також і позитивний ефект на особистість. Результатом медіаосвіти мають стати вміння адекватно використовувати медіа і критично сприймати медіаповідомлення. Вони наголошують на перевагах медіаосвіти, зазначаючи, що «лише медіаграмотна людина не загубиться у лавинах потоків медіаповідомлень», а медіаосвіта є ключовим захистом від різноманітних маніпуляцій людською свідомістю.

Важливим для нашого дослідження є ідеї американського науковця Дж. Поттера. Він зробив значний внесок у розвиток медіаосвіти, зокрема підготував підручник «Media Literacy» [9], який було перевидано вже увосьме. Дослідник запропонував альтернативний підхід до сприйняття медіаосвіти на противагу стандартному, галузевому її трактуванню. Зокрема, Дж. Поттер розглядає медіаосвіту як доповнення до знань та інтелектуальних навичок людини, а навички критичного мислення визначає як такі, що охоплюють компоненти аналізу, оцінювання, групування, індукції, дедукції, синтезу та абстракції.

В іншій своїй праці «Theory of Media Literacy: A Cognitive Approach» Дж. Поттер стверджує, що знання про медіаіндустрію, медіаповідомлення, медіа-ефекти сприяють кращому розумінню контексту, де ці повідомлення циркулюють. Зокрема, такі знання можуть допомогти людині стати активнішою у розробленні стратегії та досягненні поставленої мети завдяки використанню медіазасобів [10]. Водночас стаття цього науковця спричинила справжню наукову полеміку, викликавши обурення інших вчених, зокрема через те, що Дж. Поттер виділив лише два результати навчання медіа. Він стверджує, що у всіх публікаціях про медіаосвіту дослідники визнають лише два результати навчання медіаграмотності: як відповіді на «широкий спектр потенційно негативних наслідків для людей»; як засобу «допомогти людям захистити себе» [10, с. 281].

Такий обмежений підхід до результатів навчання медіаграмотності спонукав професора кафедри трансляції, телекомунікації та мас-медіа Гарвардського університету Р. Хоббс [7, с. 420] розкритикувати позицію Дж. Поттера. Зокрема тому, що у цій праці дослідник замовчує здобутки науковців із галузей комунікацій, освіти та охорони здоров'я за останні 10 років та їх інноваційні підходи до медіаосвіти, як у формальній, так і в неформальній освіті. Дослідниця зауважує, що через таку однобічну концептуалізацію Дж. Поттером медіаграмотності, як відповіді на протидію негативним наслідкам засобів масової інформації та поп-культури, медіаосвіта сприймається поверхнево, без глибини та складності її сутності. Тому звертаючись до Дж. Поттера і тих, хто сприймає медіаосвіту лише як антидот негативному впливу медіа на особистість, Р. Хоббс закликає не заплющувати очі на широке коло завдань, що постали перед медіаосвітою, зокрема у

формуванні та розвитку цифрової та медіаграмотності у США і в усьому світі.

Також привертають увагу ідеї М. Франціса, які обґрунтовано в дослідженні, виконаному в Атлантичному університеті Флориди, США (Florida Atlantic University). Воно присвячене аналізу медіаосвітніх організацій світу та їх ролі у формуванні медіаосвітньої політики різних країн, зокрема Австралії, Канади, Великої Британії – визнаних світових лідерів медіаосвіти. Вагомим здобутком науковця є використання еkleктичного підходу у досягненні поставленого завдання. Іншими словами, М. Франціс поєднав базові підходи до медіаосвіти (як до мистецтва, критики, освіченості, засобу захисту та інструменту) та проаналізував діяльність медіаосвітніх організацій з просування, популяризації, методичного забезпечення медіаосвіти та розроблення ключових медіаосвітніх компетентностей. Учений зазначає, що науковці досліджують медіаосвіту переважно на мікрорівнях освіти в межах своїх інтересів, в той час, як політики й медіаосвітні організації більш зосереджені на макрорівні освіти для того, щоб охопити якомога ширшу аудиторію. З урахуванням викладеного, у його праці розроблено рекомендації з провадження медіаосвітньої діяльності на мікро- та макрорівнях освіти.

У цій групі наукових джерел варто згадати і спільний внесок американських та канадських вчених у дослідження взаємовпливу політичних рішень і освіти, у тому числі й медіаосвіти. У книзі «*Liberal Democracy, Citizenship, and Civic Education*» (Ліберальна демократія, громадянство та громадянська освіта) звертають на себе увагу філософські роздуми А. Calabrese, науковця з університету Колорадо, про політичну значущість медіаосвіти, зокрема у вищій школі США [11].

Грунтовний аналіз взаємозв'язків медіаосвіти і суспільно-політичного життя здійснено у програмі Фонду інвестування в медіаосвіту, штаб-квартира якого знаходиться в Нью Йорку, – «Роль медіа у соціальному, економічному та політичному розвитку» (*Media Development's Role in Social, Economic and Political Progress*, 2014). У програмі обґрунтовано, що якісні, незалежні медіазасоби мають позитивний вплив на суспільство і їх варто розглядати як критичну характеристику впливу на уряд, економіку та суспільство. Показниками впливу на уряд вважають такі: сильні, вільні, незалежні медіазасоби, які протистоять корупції; доступ до інформації допомагає громадянам впливати на звітність уряду; різноманітність медіазасобів підвищує відповідальність уряду та його реагування на заяви вразливих верств населення. Вплив медіа на економіку зумовлюється такими чинниками: медіа сприяє політичній узгодженості задля розвитку здорової економіки; медіазасоби можуть знизити політичні ризики у країнах з високим показником нестабільності. Медіазасоби виступають каталізатором позитивних змін і в суспільстві: підвищують рівень обізнаності громадян з різних соціальних

питань; зменшують рівень забруднення довкілля. Висвітлення позитивних впливів медіаресурсів зумовлює, своєю чергою, й позитивні результати медіаосвіти.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій у сучасному світі зумовлює значний вплив медіа на всі верстви населення, передусім на дітей і молодь. Проведений аналіз засвідчує про функціонування медіаосвіти як системи, що не лише забезпечує інформаційні процеси, а й може бути використана з метою загальноосвітньої підготовки молоді. Зарубіжні англійські наукові, навчально-методичні матеріали та звітні документи відповідних організацій різнобічно висвітлюють американський і канадський досвід використання медіаосвіти, питання впливу медіаресурсів і забезпечують достатнє теоретичне підґрунтя для наукових досліджень в цій галузі. Можемо констатувати, що в Україні наявні значні теоретичні розробки у галузі медіаосвіти, виокремлюються наукові підходи до вивчення цього питання (особистісний, соціально-психологічний підхід), визначено принципи медіаосвіти (принцип перманентного оновлення змісту, пріоритет морально-етичних цінностей, принцип естетичної наснаженості). Однак, якщо у США та Канаді медіаосвіта, як у формальній, так і в неформальній та інформальній освіті, є науково-обґрунтованою, концептуально-визначеною та практико-орієнтованою, то в Україні, медіаосвіта проходить своє становлення.

Отже, вважаємо за доцільне спрямувати подальші пошуки на дослідження особливостей формування критичного мислення зростаючої особистості, опанування медіаобладнанням та використання медіа в освітньому процесі.

Список використаних джерел

1. Габор Н. (2000). Медіа-простір або міркування про те, як вижити в агресивному інформаційному середовищі. *Культурологічні студії в сучасній Україні*: зб. матер. конференції. Київ. С. 13–14.
2. Куценко О. (2012). Медіаосвіта в Україні: історія і перспективи розвитку. *Сучасні проблеми художньої освіти в Україні*. № 7. С. 65–76.
3. Іванов В., Волошенюк О., Кульчинська Л., Іванова Т., Мірошніченко Ю., (2012). *Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд: монографія*. К.: АУП, ЦВП.
4. Онкович Г. (2013). Медіадидактика вищої школи: український досвід. *Вища освіта України*. №1. С. 23–29.
5. Петрунько О. (2014). Інформаційна культура як чинник психологічної і національної безпеки медіа суспільства. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. №3 (35). С. 253–259.
6. Федоров А. (2005). *Медиаобразование будущих педагогов*. Таганрог.
7. Hobbs, R. (2013). *Media literacy. The Routledge international handbook of children, adolescents and media*. P. 417–424.

8. McKnight, K., O'Malley, K., Ruzic, R., Horsley, M., Franey, J., Bassett, K. (2016). Teaching in a Digital Age: How Educators Use Technology to Improve Student Learning. *Journal of Research on Technology in Education*, 48 (3). P. 194–211.

9. Potter, W. J. (2000). *Media Literacy*. University of California, Santa Barbara, USA.

10. Potter W. J. (2004). *Theory of Media Literacy: A Cognitive Approach*. SAGE Publications.

11. Luthar O., McLeod, K.A., Zagar, M. (2001). *Liberal Democracy, Citizenship and Education*. Mosaic Press.

References

1. Gabor N. (2000). Mediaprostir abo mirkuvannya pro te, jak vyzhyty v agresyvnomu informatsiinomu seredovyshhi. *Kulturologichni studii v suchasni Ukraini*: zb.mater.konferentsii, Kyiv. S.13–14.

2. Kutsenko O. (2012). Mediaosvita v Ukraini: istoriia i perspektivy rozvytku. *Suchasni problemy hudozhnoi osvity v Ukraini*. Vyp. 7. S. 65–76.

3. Ivanov V., Volosheniuk O., Kulchinska L., Ivanova T., Miroshnychenko Y. (2012). *Mediaosvita I mediagramotnist: korotkii oghiad*. K.: AUP, ZVP.

4. Onkovych G. (2013). Mediadydaktyka vychshoi shkoly: ukrainskii dosvid. *Vychsha shkola Ukrainy*. n.1. S. 23–29.

5. Petrunko O. (2014). Informatsiina kultura jak chynnyk psychologichnoi i natsionalnoi bezpeky media suspilstva. *Teoretychni i prykladni problemy psihologii*. 3(35). S. 253–259.

6. Fedorov A. (2005). *Mediaobrazovanie budushchih pedagogov*. Taganrog.

7. Hobbs, R. (2013). Media literacy. *The Routledge international handbook of children, adolescents and media*. P. 417–424.

8. McKnight, K., O'Malley, K., Ruzic, R., Horsley, M., Franey, J.; Bassett, K. (2016). Teaching in a Digital Age: How Educators Use Technology to Improve Student Learning. *Journal of Research on Technology in Education*. 48(3). P. 194–211.

9. Potter, W. J. (2000). *Media Literacy*. Eighth edition. University of California, Santa Barbara, USA.

10. Potter, W. J. (2004). *Theory of Media Literacy: A Cognitive Approach*. SAGE Publications.

11. Luthar, O., McLeod, K., Zagar, M. (2001). *Liberal Democracy, Citizenship and Education*. Mosaic Press.

G. GOLOVCHENKO

Media education: new aveas of researches

On the analysis of foreign and Ukrainian researches' views and approaches the author presents the theoretical basis of media education. Media education has been put in the center of scientists' and educators' attention due to the role of mass media in modern society. Such attention is explained by their awareness of powerful educational potential of media resources, which should be thoughtfully and purposefully used in teaching, taking into consideration possible negative influence of media information on youth. Scholars become more concerned with protective role of media education due to critical thinking. It is beyond any doubts that today media education encourages youth to create and interpret messages as «media customers», developing their creative skills and ability to analyze.

Ukrainian scholars concentrate mostly on understanding the phenomena of media education and media literacy, concept approaches to their definitions. The researches confirm the efficiency of media education techniques in the process of specialists' training for different areas. Many works reveal social-psychological part of media education in the process of human interaction as well as the ways of media competence development. Besides, the scientists consider the importance of esthetic component of media and visual communication. Our study allows us to determine the a number of approaches (personality-based social and psychological approach) and principles (continuous modernization of content of education, priority of moral and ethic values, esthetic principle) in media education that dominate in Ukrainian pedagogical sphere.

Keywords: media education, principles, approaches, media resources, approaches, skills of critical thinking.

ПОДІЇ, ЗАХОДИ, ПРЕЗЕНТАЦІЇ

За інф. веб-сайту
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»

Міжнародна учнівська олімпіада з астрономії

У серпні ц.р. в містах Кестхей і Хевіз (Угорщина) відбулася XIII Міжнародна учнівська олімпіада з астрономії та астрофізики (International Olympiad on Astronomy and Astrophysics – IOAA), в якій взяли участь 270 знавців астрономії із 47 країн світу.

Україну в Угорщині представляли Павло Гілей і Олександр Кухар (Львівський фізико-математичний ліцей-інтернат при ЛНУ імені Івана Франка), Таїсія Карасьова і Андрій Довбуш (Український фізико-математичний ліцей КНУ імені Тараса Шевченка) та Михайло Цисін (Києво-Печерський ліцей №171 «Лідер»).

Керівник команди – Оксана Вернидуб (відділ роботи з обдарованою молоддю ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти») та науковий керівник – Володимир Решетник, кандидат фізико-математичних наук, доцент (КНУ імені Тараса Шевченка).